

CENTRUL NAȚIONAL
ANTICORUPȚIE AL
REPUBLICII MOLDOVA

НАЦИОНАЛЬНЫЙ ЦЕНТР
ПО БОРЬБЕ С КОРРУПЦИЕЙ
РЕСПУБЛИКИ МОЛDOVA

MD-2004, mun. Chișinău, bd. Ștefan cel Mare și Sfânt 198
Tel. (+373) 22-25-72-94

Nr. 06/2/8050 din 19.05.2023
La nr.136 din 16.05.2023

Parlamentul Republicii Moldova

Prin prezenta, remitem atașat raportul de expertiză anticorupție la proiectul de lege pentru modificarea art.3 din Legea nr.269/2008 privind aplicarea testării la detectorul comportamentului simulat (poligraf).

Totodată, atât în cadrul procesului de testare nemijlocită la poligraf de către specialistul atestat, precum și în cadrul activității Comisiei de stat pentru testări cu utilizarea poligrafului, au fost depistate o serie de probleme, lacune și deficiențe identificate în ceea ce privește punerea în aplicare a prevederilor Legii nr.269/2008.

Ca urmare, solicităm respectuos examinarea oportunității includerii în proiectul de lege nr.136 din 16.05.2023 a propunerilor de modificare a Legii nr.269/2008, elaborate de către Centrul Național Anticorupție.

Suplimentar, Centrul își exprimă deschiderea pentru conlucrare și va oferi toată asistența necesară, în limitele competenței funcționale, în vederea definitivării și adoptării unui act normativ eficient.

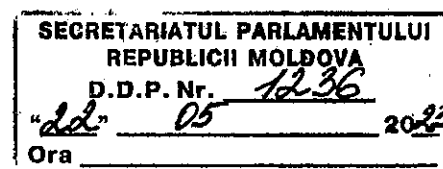
- Anexă: 1. Raportul de expertiză anticorupție – 2 (două) file.
2. Propuneri de modificare a Legii nr.269/2008 – 4 (patru) file.

Director

Digitally signed by Rusu Iulian
Date: 2023.05.19 18:10:38 EEST
Reason: MoldSign Signature
Location: Moldova

Iulian RUSU

RAPORT DE EXPERTIZĂ ANTICORUPȚIE

Nr. ELO23/8738 din 19.05.2023

la proiectul de lege pentru modificarea articolului 3 din Legea nr. 269/2008 privind aplicarea testării la detectorul comportamentului simulat (poligraf)

Prezentul raport de expertiză anticorupție a fost întocmit de Centrul Național Anticorupție al Republicii Moldova în baza Legii nr.100/2017 cu privire la actele normative, a Legii nr.1104/2002 cu privire la Centrul Național Anticorupție, a Legii integrității nr.82/2017 și a Metodologiei de efectuare a expertizei anticorupție a proiectelor de acte legislative și normative, aprobată prin Hotărârea Colegiului Centrului nr.6 din 20 octombrie 2017.

I. Analiza riscurilor de corupere a procesului de promovare a proiectului

I.1. Pertinența autorului, categoriei propuse a actului și a procedurii de promovare a proiectului

Autor al proiectului de act normativ este Parlamentul RM, iar autor nemijlocit este un grup deputați în Parlament, ceea ce corespunde art.73 din Constituția Republicii Moldova și art.47 alin.(3) din Regulamentul Parlamentului, aprobat prin Legea nr.797/1996.

Categoria actului legislativ propus este Lege organică, ceea ce corespunde art.72 din Constituție și art. 6-12 din Legea nr.100/2017 cu privire la actele normative.

I.2. Respectarea rigorilor de transparență în procesul decizional la promovarea proiectului

Conform art.8 al Legii nr.239/2008 privind transparența în procesul decizional *"etapele asigurării transparenței procesului de elaborare a deciziilor sunt:*

- a) informarea publicului referitor la inițierea elaborării deciziei;*
- b) punerea la dispoziția părților interesate a proiectului de decizie și a materialelor aferente acestuia;*
- c) consultarea cetățenilor, asociațiilor constituite în corespundere cu legea, altor părți interesate;*
- d) examinarea recomandărilor cetățenilor, asociațiilor constituite în corespundere cu legea, altor părți interesate în procesul de elaborare a proiectelor de decizii;*
- e) informarea publicului referitor la deciziile adoptate."*

Proiectul supus expertizei a fost plasat pe pagina web a Parlamentului RM, cu anexarea notei informative, fiind asigurat accesul părților interesate la proiectul prenotat pentru a putea prezenta/expedia recomandări asupra acestuia.

I.3. Scopul anunțat și scopul real al proiectului

Potrivit notei informative, proiectul a fost elaborat în scopul „[...] perfecționării/ajustării cadrului normativ și anume modificarea Legii nr.269/2008 privind aplicarea testării la detectorul comportamentului simulat (poligraf), prin care Serviciului de Protecție și Pază de Stat i se va acorda dreptul de inițiere a testării cu utilizarea poligrafului.”

Analizând normele elaborate s-a constatat că prin proiect se propune modificarea articolului 3 alineatul (4) din Legea nr.269/2008 privind aplicarea testării la detectorul comportamentului simulat (poligraf), prin introducerea, în primul enunț, a textului „Serviciului de Protecție și Pază de Stat,” după textul „Centrului Național Anticorupție,”.

În acest sens, autorul a precizat că, „[...] sunt supuse testării persoanele care participă la concursul pentru numirea în funcția de judecător sau de procuror, persoanele care se angajează sau care îndeplinesc serviciul în cadrul organelor Ministerului Afacerilor Interne, Centrului Național Anticorupție, Serviciului de Informații și Securitate și Serviciului Vamal, dar și persoanele care se angajează sau care îndeplinesc serviciul în cadrul Serviciului de Protecție și Pază de Stat. [...]

Astfel, este imperios de a aduce în concordanță prevederile de la art.3 alin.(4) din Legea nr.269/2008 cu prevederile art.4 și art.7, astfel încât Serviciul de Protecție și Pază de Stat să fie investit și cu dreptul de inițiere a testării. [...]

Mai mult decât atât, necesitatea modificării art.3 alin.(4) din Legea nr.269/2008 este determinată și de faptul că Serviciul de Protecție și Pază de Stat dispune de poligraf performant, grație unei donații.”

Prin urmare, se constată că scopul declarat de către autor în nota informativă corespunde scopului real al proiectului.

I.4. Interesul public și interesele private promovate prin proiect

Proiectul promovează interesele Serviciului de Protecție și Pază de Stat de a beneficia de un cadru normativ perfecționat privind testarea cu utilizarea poligrafului a persoanelor care se angajează sau care îndeplinesc serviciul în cadrul Serviciului, ceea ce este conform interesului public.

I.5. Justificarea soluțiilor proiectului

I.5.1. Suficiența argumentării din nota informativă.

În conformitate cu art.30 al Legii nr.100/2017 cu privire la actele normative, proiectele de acte normative sunt însoțite de „nota informativă care cuprinde:

- a) denumirea sau numele autorului și, după caz, a participanților la elaborarea proiectului actului normativ;
- b) condițiile ce au impus elaborarea proiectului actului normativ și finalitățile urmărite;
- c) descrierea gradului de compatibilitate, pentru proiectele care au ca scop armonizarea legislației naționale cu legislația Uniunii Europene;
- d) principalele prevederi ale proiectului și evidențierea elementelor noi;
- f) modul de încorporare a actului în cadrul normativ în vigoare”.

Argumentele invocate de autor în nota informativă justifică necesitatea elaborării proiectului, fiind întrunite cerințele art.30 al Legii nr.100/2017 cu privire la actele normative.

I.5.2. Argumentarea economică-financiară.

Conform art.30 lit.e) al Legii nr.100/2017 cu privire la actele normative, nota informativă trebuie să conțină „e) *fundamentarea economico-financiară*”.

Potrivit notei informative: „*Implementarea proiectului de lege nu va implica cheltuieli bugetare*”.

II. Analiza generală a factorilor de risc ale proiectului

II.1. Limbajul proiectului

Potrivit art.54 al Legii nr.100/2017 cu privire la actele normative „*textul proiectului actului normativ se elaborează [...] cu respectarea următoarelor reguli: [...]*

a) se expune într-un limbaj simplu, clar și concis [...]

c) terminologia utilizată este constantă, uniformă și corespunde celei utilizate în alte acte normative, în legislația Uniunii Europene și în alte instrumente internaționale la care Republica Moldova este parte, cu respectarea prevederilor prezentei legi; [...]

e) se interzice folosirea neologismelor dacă există sinonime de largă răspândire, [...]

f) se evită folosirea [...] a cuvintelor și expresiilor [...] care nu sînt utilizate sau cu sens ambiguu;

g) se evită tautologiile juridice;

h) se utilizează, pe cât este posibil, noțiuni monosemantice, [...]”.

Textul proiectului este expus într-un limbaj simplu, clar și concis, cu respectarea regulilor gramaticale și de ortografie, întrunind cerințele prevăzute de art.54 din Legea nr.100/2017.

II.2. Coerența legislativă a proiectului

În textul proiectului nu au fost identificate norme contradictorii sau conflicte dintre prevederile acestuia cu reglementările altor acte normative în vigoare.

II.3. Activitatea agenților publici și a entităților publice reglementată în proiect

Proiectul se referă la activitatea Serviciului de Protecție și Pază de Stat, care, potrivit proiectului, va avea dreptul de inițiere a testării cu utilizarea poligrafului a persoanelor care se angajează sau care îndeplinesc serviciul în cadrul Serviciului.

II.4. Atingeri ale drepturilor omului care pot fi cauzate la aplicarea proiectului

Prevederile proiectului nu aduc atingere drepturilor fundamentale ale omului consacrate de Constituția Republicii Moldova, Declarația Universală a Drepturilor Omului și Convenția Europeană a Drepturilor Omului.

III. Concluzia expertizei

Proiectul a fost elaborat de către un grup de deputați în scopul perfecționării/ajustării cadrului normativ și anume modificarea Legii nr.269/2008 privind aplicarea testării la detectorul comportamentului simulat (poligraf), prin care Serviciului de Protecție și Pază de Stat i se va acorda dreptul de inițiere a testării cu utilizarea poligrafului. Prin proiect se propune modificarea articolului 3 alineatul (4) din Legea nr.269/2008 privind aplicarea testării la detectorul comportamentului simulat (poligraf), prin introducerea, în primul enunț, a textului „Serviciului de Protecție și Pază de Stat,” după textul „Centrul Național Anticorupție,”.

Proiectul supus expertizei a fost plasat pe pagina web a Parlamentului RM, cu anexarea notei informative, fiind asigurat accesul părților interesate la proiectul prenotat pentru a putea prezenta/expedia recomandări asupra acestuia.

Prevederile proiectului corespund scopului declarat de către autor în nota informativă și acesta este în conformitate cu interesul public.

În normele formulate prin proiectul supus expertizei anticorupție n-au fost identificați careva factori și riscuri de corupție.

19.05.2023

Expert al Direcției legislație și expertiză anticorupție:

Xenia VAMEȘ, Inspector principal

Digitally signed by Vameș Xenia
Date: 2023.05.19 16:04:03 EEST
Reason: MoldSign Signature
Location: Moldova

**Propuneri de modificare a Legii nr.269/2008
privind aplicarea testării la detectorul comportamentului
simulat (poligraf)**

1. Art.1:

a) la noțiunile „*testare cu utilizarea poligrafului*” și „*testare la poligraf*”, definițiile acestora un sens confuz și astfel admit interpretări abuzive la aplicare. O situație ar fi atunci când una din persoanele testate invocă în cadrul unui proces de judecată că și-a dat acordul la testarea poligraf, și nu la testarea cu utilizarea poligrafului, ceea ce determină pronunțarea unei soluții eronate de către instanța de judecată care examinează cauza. Se menționează că testarea este un complex din mai multe acțiuni, toate fiind obligatorii și indispensabile.

Un alt aspect, veridicitatea informației comunicate nu poate fi apreciată la poligraf, pe motiv că persoana testată ar putea avea o percepție eronată asupra faptelor, fiind astfel indusă în eroare, însă complet sinceră și convinsă că acestea au derulat anume în acea manieră.

La fel, urmare a faptului că asigurările asupra efectului netraumatizant al testării i se explică persoanei înainte de testare, astfel de reglementări sunt inutile în definiție.

În ordinea celor expuse, se recomandă următoarele modificări:

- noțiunea „*testare cu utilizarea poligrafului*” se va reda într-o redacție nouă după cum urmează: „*testare la poligraf – testare psiho-fiziologică a comportamentul simulat (a sincerității declarațiilor persoanei testate)*”;

- cuvintele „*testul la poligraf*” de substituit cu cuvintele „*instrumente conform practicii internaționale*”;

- pe tot parcursul textului legii, cuvântul „*veridicitate*” se va substitui cu cuvântul „*sinceritate*” la caz gramatical corespunzător.

b) la noțiunea „*testare benevolă*”, dat fiind faptul că persoana nu poate fi testată la poligraf contrar voinței sale, în orice caz prevăzut de lege, ceea ce impune consimțământul benevol al persoanei, definirea acestei noțiuni creează confuzii. Mai mult, acest tip de categorizare nu se regăsește în legislația altor state.

De asemenea, luând în considerare insuficiența de poligrafologi în țară, precum și necesitatea unor fonduri pentru întreținerea laboratoarelor de testări la poligraf și instruirea specialiștilor, întru evitarea suprasolicitării testării, este oportun ca inițiatorii testării la poligraf să aibă posibilitatea să perceapă taxe pentru efectuarea testărilor „la solicitare”.

În acest sens, se recomandă substituirea textului „*testarea benevolă*” cu textul „*testare la solicitare (după caz, contra cost)*”, iar noțiunea „*testare benevolă*” va avea următorul cuprins: „*testare la solicitare (după caz, contra cost) - testare efectuată cu consimțământul benevol al persoanei testate, în cazurile stipulate în prezenta lege, la solicitarea persoanelor fizice și juridice, după caz, cu achitarea costului de efectuare a testării.*”

c) la noțiunea „*inițiator al testării*”, reieșind din propunerea expusă mai sus pentru noțiunea „*testare benevolă*”, se consideră rațional excluderea enumerării exhaustive a inițiatorilor testării.

Testarea în toate cazurile va fi efectuată de poligrafologi atestați în conformitate cu legislația în vigoare, iar instituțiile publice care solicită testarea vor prevedea testarea la poligraf în legea specială ale acestor instituții.

Respectiv, noțiunea „*inițiator al testării*” se va expune în următoarea redacție: „*inițiator al testării – persoană fizică sau juridică inițiatore a testării cu utilizarea poligrafului în cazurile prevăzute de prezenta lege*”.

d) la noțiunea „*rezultat al testării cu utilizarea poligrafului*”. Analizând definiția acesteia în coroborare cu art.21 alin.(2) lit.b) din lege, se reține că sunt utilizați neuniform termenii ce stabilesc actul emis de poligrafolog prin care se materializează rezultatul testării la poligraf.

Respectiv, întru uniformizarea termenului privind actul emis de poligrafolog, se recomandă substituirea denumirii noțiunii „*rezultat al testării cu utilizarea poligrafului*” cu denumirea „*raport de cercetare a comportamentului simulat*”.

e) la noțiunea „*materiale ale testării*”, aceasta se va avea următorul cuprins.: „*materiale ale testării – totalitatea informațiilor în format electronic și pe suport de hârtie, înregistrate sau înscrise în cadrul testării la poligraf, care au servit poligrafologului pentru emiterea concluziei*”.

2. La art.3 și art.4, dat fiind faptul că ofițerii de urmărire penală, ofițerii de investigații și specialiștii care sunt detașați să activeze în procuraturile specializate, sunt supuși testării la poligraf, ar fi oportun instituirea pentru procuraturile specializate dreptul de inițiere a testării. Potrivit art.7 alin.(2) din Legea nr.159/2016 cu privire la procuraturile specializate, „*Ofițerii de urmărire penală, ofițerii de investigații și specialiștii care urmează să activeze în procuratura specializată, în procesul de selecție, sunt supuși testării privind aptitudinile psihologice pentru exercitarea atribuțiilor, de asemenea testării la detectorul comportamentului simulat (poligraf).*”

În acest sens, se recomandă completarea art.3 alin.(4) cu entitatea „*Procuraturile specializate*”, iar art.4 cu lit.a³) care va avea următorul cuprins: „*persoanele selectate pentru detașare, care urmează să activeze în cadrul procuraturilor specializate*”.

3. La art.4 lit.c) și art.13 lit.a), acestea conțin termeni diferiți de cei definiți în Legea nr.59/2012 privind activitatea specială de investigații, fapt ce provoacă practici vicioase la aplicare de interpretare a sensului normei. Se recomandă de a substitui pe tot parcursul textului legii cuvântul „*operativă*” cu cuvântul „*specială*” la cazul gramatical corespunzător.

4. La art.6 alin.(1) lit.c) și e), norma analizată este ambiguă cu referire la limita de vârstă care se încadrează în termenul de referință. În acest sens, există situații când persoana de vârstă înaintată este imposibil de a fi testată pe motive

grave de sănătate sau afecțiuni mentale, prevăzute la alin.(2) al prezentului articol. Respectiv, în cazul în care poligrafologul constată că persoana se află într-o stare fizică/morală proastă sau reacțiile sale fiziologice prezintă semne atipice altor persoane sănătoase, testarea ar trebui să fie amânată pentru o altă dată (dacă consideră că starea persoanei testate ar putea să se amelioreze), sau solicită examinarea medicală cu ulterioara prezentare a certificatului medical. Nomenclatorul contraindicațiilor medicale, aprobat de Ministerul Sănătății nu are legătură cu testarea la poligraf.

Se recomandă excluderea lit.c) și e) de la art.6 alin.(1) din lege.

5. La art.6 alin.(2), art.23 alin.(1) lit.e), personalul medical nu este în măsură să aprecieze dacă o afecțiune sau alta poate provoca reacții neadecvate în timpul testării la poligraf, din care considerent se propune următorul cuprins pentru art.6 alin.(2): *”Nu se efectuează testarea dacă persoana, obiect al inițierii testării, prezintă aviz medical scris în care sunt indicate manifestările psihice sau fiziologice ale afecțiunii suferite de aceasta, cu estimarea duratei în care acestea vor continua să fie prezente, iar poligrafologul constată că acestea ar putea provoca reacții neadecvate în timpul testării la poligraf, stabilind o nouă dată pentru desfășurarea testării, sau, după caz, emite un aviz privind imposibilitatea testării la poligraf din motive de sănătate”.*

Pe cale de consecință, art.23 alin.(1) lit.e) se va expune în următoarea redacție: *”să prezinte avizul medical în care sunt indicate manifestările psihice sau fiziologice ale afecțiunii suferite de aceasta, cu estimarea duratei în care acestea vor continua să fie prezente, în baza căruia poligrafologul se va expune dacă acestea ar putea provoca reacții neadecvate în timpul testării la poligraf, stabilind o nouă dată pentru desfășurarea testării sau, după caz, să emită un aviz privind imposibilitatea testării la poligraf din motive de sănătate”.*

6. La art.7 din Legea, norma analizată indică la o listă incompletă a persoanelor supuse testării obligatorii, fiind astfel exclus din aria de ipoteze ofițerii de urmărire penală, ofițerii de investigații și specialiștii detașați în procuraturile specializate, candidatul pentru numirea în funcția de președinte sau vicepreședinte al Autorității Naționale de Integritate sau persoanele care se angajează în cadrul aceleiași autorități.

Astfel, se propune următoarea redacție a art.7: *„Se supun testării obligatorii persoanele care participă la concursul pentru numirea în funcția de judecător sau de procuror, persoanele care participă la concursul pentru numirea în funcția de președinte sau vicepreședinte al Autorității Naționale de Integritate, persoanele selectate pentru detașare, care urmează să activeze în cadrul procuraturilor specializate, persoanele care se angajează sau care îndeplinesc serviciul în cadrul organelor Ministerului Afacerilor Interne, Centrului Național Anticorupție, Serviciului de Protecție și Pază de Stat, Serviciului de Informații și Securitate, Serviciului Vamal, Autorității Naționale de Integritate și altor instituții publice, care au prevăzută testarea la poligraf în legile speciale”.*

Pe cale de consecință, art.8 lit.a) va avea următorul cuprins: „*la angajare sau detașare în serviciu*”.

7. La art.10, dat fiind faptul că persoanele prevăzute la art.7 al prezentei legi sunt viitori/actuali reprezentanți ai organelor de forță ale statului, care, în virtutea funcțiilor ce le dețin/vor deține, trebuie/vor trebui să demonstreze un nivel înalt de integritate și care la momentul depunerii actelor pentru angajare/numire consimt să fie verificați, să le fie prelucrate datele cu caracter personal și conștientizează că accesarea în aceste funcții le îngrădește anumite drepturi, ar fi cazul ca refuzul lor de a fi testat la poligraf, conform practicii internaționale, să fie unicul temei pentru neangajare, dar nu și unicul temei pentru neadmiterea exercitării atribuțiilor de serviciu. Totuși, acest fapt, ar rămâne la discreția inițiatorului.

Mai mult ca atât, însăși legiuitorul se contrazice la art.15 alin.(2): *”Refuzul testării benevole, [...] nu poate servi unicul temei pentru neadmiterea la exercitarea atribuțiilor de serviciu și nu poate avea drept urmare lezarea drepturilor și intereselor lor legitime, cu excepția cazurilor când testarea decurge din contractul de muncă”*.

Din aceste considerente, se propune următorul cuprins pentru art.10: *”Refuzul persoanelor care cad sub incidența art.7 de a fi supuse testării obligatorii constituie unicul temei pentru neangajarea lor în serviciu, dar nu și unicul temei pentru neadmiterea continuării exercitării atribuțiilor de serviciu”*.

8. La art.11, art.16, prin normele formulate este subminat rolul poligrafologului în desfășurarea testării. Inițiatorul testării nu cunoaște întotdeauna programul de activitate al poligrafologului și nu poate stabili fără acesta un nou termen pentru desfășurarea testării.

Se propune substituirea textului *„Asupra noului termen de efectuare a testării obligatorii, inițiatorul testării și persoana supusă testării convin de comun acord”* cu textul *”Asupra noului termen de efectuare a testării, inițiatorul testării, poligrafologul și persoana supusă testării convin de comun acord.”*

9. Art.17:

a) la alin.(2), din cauza imposibilității tehnice și a lacunelor legislative, sistemul poligraf ca un tot întreg, cât și părțile lui componente nu pot fi supuse verificărilor de conformitate la nivel național. Acestea nu se regăsesc în lista mijloacelor tehnice supuse reglementării și nici în sfera de reglementare a echipamentelor medicale.

Cu toate acestea, sistemul poligraf din Centrul național Anticorupției este însoțit de certificatul de conformitate emis de producător, conform standardelor internaționale de conformitate ISO și autentificat de Ambasada SUA din RM.

În acest sens, se recomandă următorul cuprins pentru alin.(2): *„(2) La efectuarea testării se folosesc mijloace tehnice însoțite de certificatul de conformitate al echipamentului, emis de producător, în conformitate cu standardele internaționale”*.

b) la alin.(3), în conformitate cu atribuțiile funcției, poligrafologul, la modul personal, nu este în măsură să asigure certificarea echipamentului și nici obținerea certificatului corespunzător de la producător, motiv din care nu poate fi făcut culpabil pentru lipsa acestuia. Specialistul poate doar să sesizeze despre acest fapt factorii de decizie din cadrul instituției unde activează.

Respectiv, se recomandă următorul cuprins pentru alin.(3): *”(3) Poligrafologul, la efectuarea testării, trebuie să se asigure că utilizează un poligraf care deține certificat de conformitate de la producător. Dacă acesta atestă lipsa lui, sau unele defecțiuni tehnice, acesta întrerupe testarea până la soluționarea problemelor apărute, sesizând imediat conducătorul instituției unde activează”*.

c) la alin.(4) și alin.(5), practica internațională obligă înregistrarea audio/video a testării la poligraf pentru asigurarea respectării tehnicilor de testare, a respectării drepturilor și libertăților persoanelor. De regulă, înregistrarea audio-video se păstrează la poligrafolog, iar accesul la aceasta o au doar persoanele care practică activitate de poligrafolog și doar în scopul verificării calității testului, în baza unei proceduri separate. Informațiile din înregistrare dezvăluite persoanelor terțe ar putea zădărnici aplicarea testărilor viitoare la poligraf, tehnica de efectuare a acestora fiind una confidențială. De menționat, că poligrafologului, fără să dorească, poate să-i fie comunicată o problemă de ordin personal sau medical în cadrul testării, iar deontologia profesională îl obligă să păstreze confidențialitatea acestor informații, dacă nu au legătură cu scopul testării.

Ca urmare, se propune următorul cuprins pentru alin.(4): *”(4) Testarea la poligraf se înregistrează audio-video, cu informarea persoanei testate. Înregistrarea audio-video se păstrează exclusiv la poligrafolog, excluzând accesul persoanelor neautorizate și care nu practică activitate de poligrafolog, în limitele prezentei legi”*.

Pe cale de consecință, se propune excluderea alin.(5).

10. La art.18, conform practicii internaționale în cazul unor testări complexe este binevenită participarea a doi poligrafologi, similar expertizei judiciare în comisie.

De asemenea, cu referire la prevederile analizate, se reține că legea nu prevede formarea deprinderilor practice la viitorii poligrafologi, care pot fi dobândite doar prin asistarea la testări reale.

Urmare celor obiectate, se propune completarea art.18 cu lit.c) și d) care vor avea următorul cuprins:

- *„c) la necesitate, al doilea poligrafolog (cu permisiunea poligrafologului căruia îi este pusă în sarcină testarea)”*;

- *„d) asistentul practicant cu scopul formării deprinderilor practice pentru aplicarea testelor (cu permisiunea poligrafologului)”*.

11. Art.20:

a) la alin.(2)-alin.(4), legea prevede cerințe ne semnificative față de poligrafolog, în corespundere cu gradul de responsabilitate cu care este creditat.

În acest sens, Asociația Poligrafologilor Americani prevede că instruirea inițială a poligrafologului nu poate dura mai puțin de 400 ore, iar în perioada imediat următoare, acesta este ghidat de un examinator experimentat, care asigură îndrumarea și controlul calității testelor pe parcursul primului an de activitate.

Ca urmare, se propun următoarele modificări în acest sens:

- completarea alin.(2) cu lit.d) care va avea următorul cuprins: *”d) să fi finalizat un curs de instruire inițială în domeniul testării la poligraf de cel puțin 200 de ore la o școală acreditată în instruirea poligrafologilor”*;

- alin.(3) de expus în următoarea redacție: *„(3) Poligrafologul debutant este obligat să desfășoare primele 50 de teste la poligraf sub îndrumarea unui mentor, poligrafolog cu cel puțin 3 ani de experiență și cel puțin 100 de teste efectuate. La sfârșitul perioadei de probă, poligrafologul îndrumător prezintă un raport cu privire la reușita poligrafologului debutant.”*;

- alin.(4) de exclus (cerințele trebuie să fie unice pentru toți).

b) la alin.(5) lit.b), urmare a faptului că în Republica Moldova nu se desfășoară instruire pentru poligrafologi o dată la 2 ani (spre exemplu, legislația SUA prevede exact numărul de ore de instruire obligatorii, prin obligativitatea de a frecventa 30 de ore de instruire continuă la fiecare 2 ani), se propune de a mări termenul de la 2 la 5 ani, cu un număr de cel puțin 60 de ore.

În acest sens, se recomandă următorul cuprins pentru lit.b): *„b) urmează cursuri de instruire continuă în domeniul respectiv, cu durata de cel puțin 75 de ore, o dată la 5 ani.”*

12. Art.21:

a) la alin.(1) lit.a), în situația când testul se desfășoară în privința unui fapt controversat, se propune următorul cuprins pentru lit.a): *„să pună la dispoziția poligrafologului informația relevantă testării la poligraf”*;

b) la alin.(1) lit.g), spre exemplu, în situația detașării ofițerilor de la instituția unde activează, în organele procuraturii, se solicită testarea la poligraf. În cazul când factorii de risc coincid, ar fi oportună existența posibilității de transmitere a Raportului de cercetare, dacă acesta a fost elaborat în ultimele 6 luni premergătoare solicitării. În acest sens, se recomandă următorul cuprins pentru lit.g): *„g) să garanteze în scris persoanei testate că informația obținută de la ea în cadrul testării va putea fi transmisă terților, doar în strictă conformitate cu prevederile prezentei legi.”*

c) la alin.(2) lit.a), art.22 lit.e), tehnologia și organizarea testării sunt confidențiale, disponibile doar persoanelor care practică activitate de testare la poligraf, motiv din care necesită reformularea normelor respective, după cum urmează:

- alin.(2) lit.a): *„a) să primească de la poligrafolog explicații cu privire la corectitudinea desfășurării testării se conformității tehnicilor utilizate”*;

- art.22 lit.e): *„e) să dea explicații cu privire la corectitudinea desfășurării testării și conformității tehnicilor utilizate”*.

d) la alin.(2), reiterăm necesitatea reglementării posibilității de transmitere către un alt inițiator prevăzut legal a Raportului de cercetare pe o anumită persoană, dacă acesta a fost elaborat în ultimele 6 luni premergătoare solicitării (spre exemplu, în situația detașării ofițerilor de la instituția unde activează în organele procuraturii, se solicită testarea la poligraf).

Ca urmare, se propune completarea art.21 alin.(2) cu lit.e) care va avea următorul cuprins: „e) de a transmite altui inițiator Raportul de cercetare a comportamentului simulat, dacă testarea a fost efectuată în perioada de 6 luni premergătoare apariției solicitării”.

13. Art.22:

a) la alin.(1) lit.b), textul “relațiilor de rudenie” de substituit cu textul “*existența motivelor de recuzare, prevăzute de Codul de procedură civilă, cât și din alte motive întemeiate*”;

b) la alin.(3) lit.d), unele informații ar putea să nu aibă relevanță pentru scopul testării și ar putea să conțină date cu caracter medical, personal sau de altă natură. Se propune următorul cuprins: „d) să refuze să prezinte inițiatorului testării informațiile obținute în timpul efectuării testării care sunt relevante scopului testării, cu excepția informațiilor de ordin personal, medical sau de altă natură, care nu au relevanță pentru scopul testării”.

14. Art.28:

a) analizând per ansamblul norma precitate, aceasta este lacunaâr, nefiind stabilit expres actul normativ care reglementează procedura de păstrare a materialelor testării, ceea ce permite o marjă mai mare de discreției pentru subiecții responsabili de păstrarea materialelor testării. Respectiv, pentru claritatea normei juridice și pentru previzibilitatea acesteia, în textul art.28 este necesar de prevăzut exact actul normativ, al cărui dispoziții urmează a fi respectate în procesul de păstrare a materialelor testării.

Se propune completarea art.28 cu alin.(6) cu următorul cuprins: „(6) *Regulamentul cu privire la procedura de păstrare a materialelor testării se aprobă de Guvern.*”

b) la alin.(2), întru asigurarea continuității procedurii de testare la poligraf (prin asigurarea confidențialității tehnicilor de testare), cât și a controlului calității, diferite componente ale materialelor de testare necesită a fi păstrate diferit și cu acordarea nivelului de acces corespunzător la acestea. De exemplu, raportul de cercetare a comportamentului simulat este trimis inițiatorului, se restituie și toată informația relevantă despre persoană sau despre caz, pe suportul pe care a fost primită (pe hârtie sau în format electronic). Poligrafologul păstrează acordul scris al persoanei de a fi testată la poligraf, obținut la etapa interviului pre-testare, eventuale chestionare necesare testării, fișierul digital creat de softul poligraf (care conține și înregistrarea parametrilor fiziologici) și înregistrarea audio/video, dacă a fost efectuată.

De menționat că accesul la înregistrarea audio/video nu se poate acorda persoanelor terțe din motive de deontologie profesională a practicii de psiholog, cât și pentru păstrarea confidențialității tehnicilor de testare (în caz contrar este periclitată tehnica testării la poligraf în întregime).

Astfel, se recomandă următorul cuprins: „*Materialele testării se păstrează exclusiv la poligrafolog, pe parcursul termenului de păstrare stabilit de inițiator, cu excepția Raportului de cercetare a comportamentului simulat care este păstrat la inițiatorul testării*”.

15. La art.31, se constată o reglementare incompletă cu referire la controlul parlamentar asupra efectuării testărilor, nefiind stabilită obligația autorităților abilitate de efectuarea testării obligatorii de a raporta despre desfășurarea activității sale în acest sens (spre exemplu, până la data de 31 martie), termenul de prezentare a acestuia, prerogativa deputaților de a solicita audierea conducătorului autorităților enunțate pe marginea raportului în ședința plenară a Parlamentului, la ședințele comisiilor permanente sau ale comisiilor speciale, precum și stabilirea dreptului conducătorului respectiv de a refuza participarea sa la ședințele respective dacă oferirea informațiilor solicitate lezează interesul efectuării testării, protecției datelor cu caracter personal și confidențialitatea informației.

Prin urmare, se recomandă completarea normei cu prevederi privind aspectele enunțate supra.

16. La art.32, analiza normelor denotă că acestea contravin prevederilor art.5 din Legea nr.3/2016 cu privire la Procuratură, care stabilește funcțiile Procuraturii și din care nu rezultă controlul din partea acesteia asupra respectării legislației în timpul efectuării testărilor și asupra caracterului legitim al deciziilor adoptate. Respectiv, se recomandă excluderea art.32.

17. De asemenea, se propune standardizarea listei tematicilor (factorilor de risc) minime pentru testările de screening (pre-angajare) și/sau la numire în funcție; reevaluarea termenului de reciclare a poligrafologilor pentru economisirea resurselor funcționale și administrative ale statului; includerea prevederilor ce țin de protecția datelor cu caracter personal; reevaluarea includerii perioadei de efectuare a testării în anumite faze ale angajării persoanei pentru economisirea resurselor funcționale și administrative ale statului; trimiterea în conținutul legilor speciale la Legea nr.269/2008 privind aplicarea testării la detectorul comportamentului simulat; includerea prevederilor ce țin de criteriile pe care trebuie să le îndeplinească un poligrafolog, perioadele de instruire și cerințele față de poligrafologii debutanți.